

मार्ग करीअरचे

भरत कोळी

शारीरिक शिक्षण शिक्षक

e-mail : bharatkoli8806@gmail.com

शारीरिक शिक्षणात व क्रीडा क्षेत्रात जर करिअर करायचंय असेल तर भरपूर करीअरचे मार्ग आहेत.....पण त्यासाठी फक्त ध्येय ठेवा डोळ्यासमोर.....!!

डॉ. अब्दुल कलाम यांनी एका कार्यक्रमात खुप सुंदर वाक्य म्हटलं होतं, 'जर तुम्ही तुमच्या कामाला सलाम केलात तर कोणालाही सलाम करण्याची गरज नाही, मात्र तुम्ही दूषित काम केलेत तर सर्वांना सलाम करावा लागेल!'

आजच्या काळात प्रत्येकजण आपलं अस्तित्व जगात कसं बनवायचं यासाठी जगासमोर एक प्रश्न कायमचं निर्माण होतो आता पुढे काय....? पण हा प्रश्न माणसाला ध्येयापासून खूप भटकायला लावतो असं मला वाटतं कारण प्रत्येकाला असं वाटतं की मी ही त्याच्या सारखं बनवा जसं 'तो आमदार झाला तर मी का होणार नाही म्हणून माझं क्षेत्र सोडून आमदार होण्याच्या मार्गावर जाईल' अशी अनेक माणसं मी पाहिली आहेत आणि अशी ही भरपूर माणसं पाहिली की ज्यांना त्या क्षेत्रात 'क नंतर ख येतो' हे माहीत नाही म्हणजे त्या क्षेत्राबद्दल त्यांना काहीच माहीत नाही तरी ते आज पडत जडत त्या क्षेत्रात काम करत आहे, पण असो हा प्रत्येकाचा वैयक्तिक प्रश्न आहे यावर आपण बोलण्याने काही फरक पडत

नाही, आजच्या धावपळीच्या जीवनात प्रत्येकाला अगदीचं कमी वेळात काहींना-काही मिळवायचं आहे, म्हणजे नोकरी म्हणा किंवा आपल्या स्तरावर आपण विचार करू शकतो ती गोष्ट समजा मग त्या क्षेत्राविषयी आवड नसली तरी चालेल फक्त पैसा मिळाला पाहिजे बाकी काही नाही अशी धारणा अनेक लोकांची झाली आहे, खरं तर मुलांना घरातूनच खूप दबाव असतो असं मला वाटतं. अनेक मुलांना तर सांगितलं जातं की तुला हेचं करावं लागेल मग त्या मुलाला समजो या ना समजो आवड नसली तरी चालेल पण तुला पैसा भरपूर प्रमाणात मिळाला पाहिजे जेणेकरून तू सुखी राहशील..... असं हल्ली हा प्रकार सुरु आहे आणखी अशीही भरपूर व्यक्ती आहेत की आपल्यात ते देव बघतात तू त्याच्यामागे जाण्यापेक्षा ह्याच्यामागे जा असं सांगणारे हे महान व्यक्ती आपल्या पदरी पडले असतात यांना स्वतःच्या भविष्यापेक्षा आपल्या भविष्याची जास्त चिंता पडली आहे, वा खूप चांगली गोष्ट आहे की आपल्याबद्दल ते विचार करतात पण जरा त्यांनी आपल्या ध्येयाचा ही विचार करावा तसेच आपल्याला कोणत्या क्षेत्रात आवड आहे याचा जरा यांनी विचार केला तर फार चांगलं होईल आणि मी नक्कीचं यांचे आभार व्यक्त करेल.....खरं तर पैशावर सर्व जग अवलंबून आहे हे सत्य परिस्थिती

आहे, यात शंका नाही पण आपल्याला आवड नसलेल्या क्षेत्रात आपण कितीही पैसा कमावला आणि आपल्याला समाधान मिळाले नाही तर काय उपयोग त्या पैशाचा आयुष्यात समाधान मिळणं फार आवश्यक आहे कारण मनाला समाधानकारक अशी गोष्ट झाली नाही तर ताणतणाव कायम वाढत जातो मग यावेळी पैशातून कधीच सुख मिळत नाही...

म्हणून विचार बदला आपल्याला ज्या क्षेत्रात करिअर करायचंय आहे त्या क्षेत्रात करिअर करा मग ते शेतीकाम असू द्या किंवा इतर दुसरं काम असू द्या फक्त आवड झाली पाहिजे व सुख,शांती आणि काम करतांना आनंद भेटला पाहिजे...

मला ही स्पर्धा-परीक्षेत खुप आवड आहे पण त्यापेक्षा मला शारीरिक शिक्षणाची आवड जास्त आहे अर्थात क्रीडा क्षेत्रात जास्त आहे हा माझा वैयक्तिक प्रश्न जरी असला तरी माझं प्रत्येक खेळाडूंना किंवा क्रीडा क्षेत्रात काय आहे हे सांगणाऱ्या लोकांना सांगावंस वाटतं की क्रीडा क्षेत्रात भरपूर आहे फक्त ते शोधता आलं पाहिजे. शारीरिक शिक्षण व क्रीडा क्षेत्रात काम करतांना मला फार आनंद होतो. मग त्यातून करिअर कसं बनवायचं हे सध्या मी पुणे येथील महाराष्ट्रातील उत्कृष्ट असे चंद्रशेखर आगाशे शारीरिक शिक्षण महाविद्यालयात मी त्याचा अभ्यास करतोय,असंच वर्गात प्रा. कुमार उपाध्याय सरांनी शारीरिक शिक्षणातून कोणते करिअरचे मार्ग आहे याविषयी त्यांनी वर्गात चर्चा करत असताना माझ्या मनात वेगळंच काही तरी सुरु झालं म्हणजे की शारीरिक शिक्षणात व क्रीडा क्षेत्रात एवढ असूनही लोकांची का म्हणून नकारात्मक भूमिका आहे? हा प्रश्न उपस्थित झाला पण ह्या प्रश्नाचे उत्तर देण्यात मला जास्त काही वेळ घालवायचा नाही कारण प्रत्येकाला विचार करण्याची व आपलं करिअर कोणत्या क्षेत्रात करायचं आहे याचा हक्क दिलेला आहे ...

आपण थोडं शारीरिक शिक्षणातून व क्रीडा क्षेत्रातून उपलब्ध होणाऱ्या करिअरच्या संधी विषयी थोडी सविस्तर माहिती घेऊ. बऱ्याच अंशी खेळाडू व काही विद्यार्थ्यांचा असा गोंधळ होतो की क्रीडा क्षेत्र व शारीरिक शिक्षण म्हणजे नुसतं मैदानवरच खेळणं होय असा समज असतो पण त्यांनी जरा स्वतःच्या डोळ्याने इंटरनेटच्या माध्यमातून किंवा प्रत्यक्ष भेट देऊन चौकशी करावी अशी नम्र विनंती कारण प्रत्येकाला आपल्याला आनंद मिळेल अशा क्षेत्रात करिअर करायचंय असतं म्हणून चौकशी ही स्वतःच्या वापराने केली तर फार योग्य होईल...

‘थोडा वेळ लागतो पण आवडणाऱ्या क्षेत्रात करिअर करा’ असं मी म्हणत नाही किंवा तुम्हाला सल्ला देत नाही पण एकदा आपल्या पुढील भविष्याचा निर्णय घ्या,आज कुठल्याही क्षेत्रात जा सहज म्हणून काहीच लवकर प्राप्त होत नाही तर प्राप्त झालं तर पुढे काही खरं नाही अशी परिस्थिती निर्माण होते,चला तर आपण शारीरिक शिक्षण व क्रीडा क्षेत्रात करिअर मध्ये किती मार्ग आहेत हे बघू...!

शारीरिक शिक्षण :

हे आपण केंद्रबिंदू मानू कारण क्रीडा क्षेत्र हे शारीरिक शिक्षणाचा प्रमुख भाग आहे....

क्रीडाक्षेत्रात करिअर :

आज क्रीडाक्षेत्रात फार संधी आहेत त्यात आपण माध्यमिक शाळेत शारीरिक शिक्षण शिक्षक म्हणून तर महाविद्यालयात शारीरिक शिक्षण व क्रीडा संचालक म्हणून नोकरीची संधी आहेत.

क्रीडापत्रकारिता :

अनेक ठिकाणी क्रीडा स्पर्धा व इतर क्रीडा कार्यक्रम आयोजित होत असतात त्यासाठी पत्रकारांची गरज मोठ्या प्रमाणात बातमीसाठी किंवा प्रचार व प्रसार करण्यासाठी गरज असते ज्यांना

उत्तम लिहिता येतं त्यांच्यासाठी खुप संधी क्रीडा विभागात आहे.

क्रीडा समालोचक : क्रीडा समालोचक म्हणूनही फार संधी आहे ज्यांना बोलता येत किंवा ज्यांच्या बोलण्यातून विनोद होतो, उत्कृष्ट आवाज असलेल्या व्यक्तींनाही फार संधी आहे, ऑलिम्पिक स्तरावर, आंतरराष्ट्रीय स्तरावर किंवा राष्ट्रीय स्पर्धांमध्ये समालोचकासाठी मोठ्या फार मोठ्या संधी आहे.

क्रीडा विश्लेषक :

म्हणून आजच्या काळात फार संधी आढळते कारण आजच्या आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या युगात प्रत्येक देश प्रगती करतोय त्याच बरोबर क्रीडा क्षेत्रातही तंत्रज्ञान विकसित होऊ लागल्याने क्रीडा विश्लेषकाची आवश्यकता भासते उदा. क्रिकेटच्या मैदानावर पाऊस पडला असेल तर खेळपट्टी कशी असेल कोणत्या खेळाडूंना कसा फायदा होईल किंवा कोणत्या खेळाडूला संधी द्यावी की नाही अशी अनेक समस्या ह्या क्रीडा विश्लेषका साह्याने समस्याचे निराकरण होतं, विविध क्रीडा प्रकारात क्रीडा विश्लेषकाची गरज भासत असते.

शारीरिक शिक्षण शिक्षक किंवा क्रीडा संचालक :

(हे क्रीडा व शारीरिक शिक्षण क्षेत्रात येतं) आज क्रीडा क्षेत्रात करिअर करायचंय म्हटलं तर अनेक विद्यार्थी शिक्षकीपेशा निवडत असतात त्याचं कारण म्हणजे एकाच ठिकाणी एका शाळेत काम करावं लागतं पण कितीही मोठा खेळाडू असू द्या त्याचा खरा प्रशिक्षक किंवा मार्गदर्शक हा क्रीडाशिक्षक असतो, आज जर तुम्ही माध्यमिक शाळेत गेलात तर शारीरिक शिक्षण आवश्यक आहेच त्यासाठी शारीरिक शिक्षक हे पद असतं यासाठी पदवी अभ्यासक्रम पूर्ण करावा लागतो तर महाविद्यालयीन स्तरावरही क्रीडा संचालक प्रत्येक महाविद्यालयात

असतो.....खूप संधी ह्या क्षेत्रात आहे आणि त्याचा अभ्यासक्रमही मुलांच्या शारीरिक शिक्षणाच्या दृष्टीने फार महत्वाचा आहे.

पंच :

आज विविध खेळ जरी आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, राज्य व इतर स्तरावर खेळले जात असले तरी त्याचे नियम व अटी प्रत्येक खेळाडूने व्यवस्थित पार पाडण्यासाठी प्रत्येक क्रीडा प्रकारासाठी पंच किंवा ऑफिशिलची गरज असते आणि यासाठी संबंधित क्रीडा संघटनेच्या माध्यमातून पंच म्हणून आपण काम पाहू शकतो मोठ्या प्रमाणात पैसा या क्षेत्रात मिळतो तर आंतरराष्ट्रीय पातळीवर तर मोठ-मोठ्या सुविधा उपलब्ध असतात खुप काही या क्षेत्रात आहे यासाठी विविध क्रीडा संघटनेच्या माध्यमातून पंच परीक्षा अभ्यासक्रम पूर्ण करावा लागतो म्हणजे कॅम्प होतो परीक्षा होत असते मग ती स्टार वर आधारित असतं उदा. १,२,३ स्टार मिळवून आपण पंच क्षेत्रातून ऑलिम्पिकपर्यंत पंच म्हणून कार्य करू शकतो किंवा काम पाहू शकतो.

आहार तज्ञ :

क्रीडा क्षेत्रात मागच्या काही वर्षांपासून खेळाडूंच्या आहाराविषयी खुप सतर्कता बाळगली जाते, त्याचं कारण म्हणजे विविध क्रीडा प्रकारात खेळाडू सराव करत असतात काही क्रीडा वजन गटानुसार खेळाडूंना खेळावं लागतं त्यासाठी त्यांचं वजन संतुलन ठेवण्यासाठी आहार तज्ज्ञांची खुप गरज असते, त्याचबरोबर आज क्रीडा क्षेत्रात भरपूर संधी आहे प्रत्येक खेळासाठी किंवा टीमसाठी गरज आहार तज्ज्ञांची गरज असते, आणखी एक गोष्ट म्हणजे आज अनेक लोकांना आरोग्याच्या समस्या निर्माण झाल्या आहेत आणि आज जवळजवळ ४८% लोकं आहार तज्ञांचा सल्ला घेत असतात त्यामुळे ह्या क्षेत्रात भरपूर करिअरच्या संधी उपलब्ध

आहे म्हणून ज्यांना आवड आहे त्यांनी इतरांच्या मागे न लागता आपला पर्याय आपण निवडावा....

क्रीडा फोटोग्राफर :

क्रीडा क्षेत्रात आजच्या घडीला फार आवश्यक अशी गरज आहे मला वाटतं कारण मी अनेक स्पर्धेला पाहिलं आहे की जिकडे-तिकडे अनेक जण फोटो काढत असतात पण हा खुप चांगला छंद आहे,कारण फोटोग्राफी आजच्या आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या युगात फार आवश्यक आहे,स्पर्धेच्या प्रचार व प्रसार फार चांगला होतोच त्याचबरोबर खेळाडूंची छायाचित्रे आठवणी म्हणून ठेवली जातात, म्हणून फोटोग्राफर असावा. वेगवेगळ्या सामन्या दरम्यान खेळाडूंची छायाचित्रे खेळतांना काढली जातात ज्याकडे ही कला आहे त्यांनी नक्कीच क्रीडा क्षेत्रातल्या फोटोग्राफीचा फायदा घ्यावा.

शिक्षण क्षेत्र :

या अगोदर आपण शारीरिक शिक्षण शिक्षक, क्रीडा संचालक व मार्गदर्शक याविषयी माहिती घेतली... आणखी भरपूर असे अनेक अभ्यासक्रम आहेत की ज्याद्वारे आपण क्रीडा शैक्षणिक क्षेत्रात किंवा शारीरिक शिक्षणात आपण काम करू शकतो.

व्यवसाय :

क्रीडा क्षेत्रात वेगवेगळ्या प्रकारचे व्यवसाय करता येतील,आजच्या घडीला खेळासाठी पोषक असं वातावरण निर्माण होत आहे त्यासाठी मैदानावर खेळाडूंची संख्या वाढू लागली आहे कोणत्याही खेळाचं सराव करण्यासाठी आवश्यक ते क्रीडासाहित्य लागत असतं उदा. कपडे,किट व क्रीडा साहित्य आपण क्रीडा साहित्याचे शॉप टाकू शकतो तसेच व विविध प्रकारे आपण क्रीडा साहित्याची विक्री करू शकतो,क्रीडा साहित्य दुरुस्ती म्हणजे बॅडमिंटन रॅकेट,क्रिकेट बॅट यांची

दुरुस्ती करणं असे अनेक माध्यमातून आपण क्रीडा क्षेत्रात करू शकतो.

सरकारी नोकरी :

आज बहुतेक लोकांना वाटतं की मोठा अधिकारी बनू शकत नाही, पण माझं त्या लोकांना एक सांगावं वाटतं की आज भारताचा क्रीडा मंत्री एक खेळाडू बनू शकतो तर अधिकारी का नाही? जरा देशाच्या विविध ठिकाणी त्यांनी जाऊन माहिती काढावी की किती अधिकारी खेळाडू आहेत.

सरकारी अधिकारीबनण्यासाठी आवश्यक शैक्षणिक व पदक पात्रता हवी, जिल्ह्याच्या क्रीडा संकुलाच्या जिल्हा क्रीडा अधिकारी पासून ते शिपाई पदापर्यंत भरपूर संधी राज्य क्रीडा मार्गदर्शक म्हणून संधी असतात, आजच्या स्थितीत सरकारच्या कुठल्याही विभागात पदक प्राप्त खेळाडूंसाठी एक वेगळा कोटा म्हणून राखीव जागा असतात,विशेष म्हणजे पोलीस,भारतीय तिन्ही संरक्षण दलात आज मोठ्या प्रमाणात खेळाडूंसाठी जागा राखीव आहेत तर भारतीय क्रीडा प्राधिकरणात प्रशिक्षक म्हणून नोकरीची संधी आहेत.

बाल मानसशास्त्र तज्ञ किंवा क्रीडा मानसशास्त्र तज्ञ :

आजचं क्रीडा क्षेत्र हे अधिक मानसशास्त्राच्या आधारे खेळलं जात आहे असं मला वाटतं कारण तुम्ही आंतरराष्ट्रीय स्तरावर किंवा राष्ट्रीय स्तरावर विविध क्रीडा स्पर्धा घेण्यात येतात त्यावेळी अनेक संघात क्रीडा मानसशास्त्र तज्ज्ञांकडून सामन्यापूर्वी किंवा सामान्यानंतर खेळाडूंना मार्गदर्शन केलं जातं आज अनेक संधी क्रीडा मानसशास्त्र किंवा बाल मानसशास्त्र तज्ञ म्हणून कार्यरत होण्याची संधी उपलब्ध आहे.

व्यायाम क्षेत्र :

आजच्या आधुनिक युगात तंत्रज्ञानाचा इतका उपयोग होत आहे की अगदी मानवाला जास्त अंगमेहनत नकरता सहज काही मिळवू शकतो, आजच्या तरुण मंडळींना आपले शरीर चांगलं राहावं किंवा दिसावं यासाठी भरपूर वेळ देतात मुंबई, पुणे सारख्या शहरात तर तरुण पिढीला व्यायामाचा एक व्यसन लागलं आहे खुप चांगली गोष्ट आहे, व्यायाम क्षेत्रात जर करिअर करायचंय असेल तर आजच्या काळात नोकरी पेक्षा या क्षेत्राला जास्त वाव आहे असं मला वाटतं कारण ह्या व्यायाम क्षेत्रात काम करतांना कधी पैसाही भरपूर मिळतो तर वेळही फार शिल्लक असते सध्या व्यायामाचे कोर्स करण्यासाठी अनेक विद्यार्थी पुढे येत आहे, यात आऊटडोर फिटनेस, इनडोर फिटनेस, जिम असतो अनेक प्रकारे आपल्याला या क्षेत्रात करिअर करता येतं.

योग :

२१ जून आंतरराष्ट्रीय योग दिवस २०१४ पासून दर वर्षी संपूर्ण जगात व भारतात साजरा करण्यात येत आहे, आजच्या घडीला योग हे जीवन जगण्याचे उत्तम शिक्षण म्हणून ओळखलं जात आहे त्याला कारणीभूतही खूप गोष्टी आहेत आपल्या पुराण काळात आयुर्वेद, योग याला फार स्थान होते पण मध्यंतरी मागे पडले पण जगात वेगवेगळ्या आरोग्याच्या समस्या निर्माण होऊ लागल्या, पण उपाय फक्त एकच मिळू शकला तो म्हणजे 'आयुर्वेद आणि योगा शिवाय पृथ्वीवर असलेल्या सर्व मानवाला आरोग्य चांगलं ठेवण्यासाठी दुसरा पर्याय नाही' आणि हे सिद्ध झालं आहे, योगा केल्याने आरोग्य चांगलं राहतं हे अनेकांनी मान्य केलं आहे आज आंतरराष्ट्रीय स्तरावर योगाचा इतका प्रभाव पडला आहे की प्रत्येक क्षेत्रात योग गरजेचे आहे, योगा मुळे आज आंतरराष्ट्रीय स्तरावर भारताचे महत्त्व पुन्हा जगासमोर 'एक संस्कृत राष्ट्र' म्हणून पाहिलं जात आहे की ज्या राष्ट्रात साधू-संतांनी तपस्या

केली आयुर्वेदीय औषधी वनस्पती गोळा करून अनेक रोगांवर गुणकारी औषध निर्माण केलं आणि योगाचा उपयोग त्यांनी सिद्ध केला... इतर देशात भारत देशाकडून योगाप्रशिक्षकांची मागणी होत आहे, ह्या चार वर्षांत योगाविषयी फार जागरूक झाले आहे याचं महत्त्व ही लोकांना समजू लागले आहे, ह्या क्षेत्रात करिअर करायचंय असेल तर मोठ्या संधी उपलब्ध आहे अनेक ठिकाणी तुम्ही स्वतंत्रपणे योगाक्लास घेऊ शकतात.

क्रीडाव्यवस्थापन क्षेत्र, क्रीडा संशोधन क्षेत्र :

अश्या अनेक प्रकारे विविध कोर्स किंवा अभ्यासक्रम पूर्ण करून आपल्याला क्रीडा क्षेत्रात करिअर करता येईल.

कोणीतरी सांगतं म्हणून त्यामागे धावण्यापेक्षा तुम्हाला काय आवडतं त्यात तुम्ही करिअर करा.

लोकांचं काय आज सांगतात उद्या सकाळी काय सांगतील याचा अंदाज कधीच व्यक्त करता येत नाही

ज्याला असं वाटतं असेल की त्याने क्रीडा क्षेत्रात फक्त खेळाडू मैदानावर खेळतो मग बाकीच्यांचे काय काम तिथं पण तो खेळाडू खेळण्याआधी त्याचं क्रीडा साहित्य, त्या स्पर्धेतील पंच, मार्गदर्शक, प्रशिक्षक, आहारतज्ञ, समालोचक, पत्रकार, मैदान कामगार, वैद्यकीय डॉ. व इतर काही... हे काय मग कोणीही करतं का.. ? ज्यांना क्रीडा क्षेत्रात करिअर करायचंय असेल त्यांनी मनापासून आपलं ध्येय गाठण्यासाठी सतत प्रयत्न करा कारण प्रयत्न करतांना अनुभव येतो मग त्या अनुभवातून आपलं ध्येय साध्य होतं हे सत्य आहे.

क्रीडा क्षेत्रात करिअर करणाऱ्या माझ्या सर्व मित्रांना भावी आयुष्यासाठी हार्दिक शुभेच्छा.

